

Langedijk een echte Koolstad

'Langedijk Koolstad' luidt het thema voor het 125-jarig jubileum dat Zuurkoolfabriek G. Kramer & Zonen B.V. dit jaar viert. Kool, zuurkool en Langedijk zijn immers van oudsher nauw met elkaar verbonden. Al generaties lang groeit elk kind hier op met de geur van kool in de neus, de boeren die de witte kool verbouwen op het land, de trekkers die tijdens de koolcampagne van augustus tot december rondrijden en de fabrieken die de witte kool tot zuurkool verwerken.

Centrum van de Nederlandse koolcultuur

Dat juist dit gebied is uitgegroeid tot de *'koolschuur van Europa'* is eenvoudig te verklaren. Witte kool gedijt uitstekend op de akkers in de kop van Noord-Holland. Op de lichte, goed watervasthoudende kleigrond groeien de koolplanten gestaag, tot ze worden geoogst en een gewicht bereikt hebben van tussen de vier en acht kilo per stuk. De lucht is hier altijd in beweging en komt meestal van over zee. Die combinatie van zeelucht, wind, vocht, een groeizame bodem en de langere groeiperiode van de kool, zorgen voor de natuurlijke, aromatische grondstof van de Langedijker zuurkool.

Groeispurt door Duitse vraag

Niet verwonderlijk dus dat veel tuinders in dit gebied kool verbouwen en dat hun product zo volledig geïntegreerd is in de samenleving. Eind 19^e eeuw leverden de tuinders hun kool per schuit aan bij de zuurkoolfabrieken. Duitse ondernemers, zoals Grelinger en Jansen,

waren de eersten die in 1878 in Noord-Scharwoude een inmaakfabriek begonnen voor groenten en witte kool. Ook zuurkoolfabriek *'De Nederlanden'* in Noord-Scharwoude werd opgericht door een Duitser. Voor die tijd ging veel witte kool per trein naar Duitse zuurkoolfabrieken, omdat er daar meer vraag was dan de eigen teelt kon bieden. De Duitsers bedachten dat het goedkoper zou zijn om zuurkool te produceren in de streek waar de witte kool werd geteeld: Langedijk! Tot die tijd was zuurkool een thuis ingemaakt product, maar door de komst van de eerste fabrieken

veranderde dat snel. Voortrekkers, zoals Gert Kramer, volgden het voorbeeld van de Duitsers. Enkele andere namen uit het rijke Langedijker zuurkoolverleden zijn de zuurkoolfabrieken De Nijs, Nieuw Leven, Stennenberg & Co en Hart & Co. De zuurkoolexport kreeg nog een duwtje in de rug toen Duitsland rond 1900 de eigen koolteelt ging beschermen met een importheffing op verse kool. Met als gevolg een grotere vraag naar zuurkool uit Nederland. Hier moest dus meer witte kool aangeplant worden en zo kon Langedijk uitgroeien tot dé koolstreek van Nederland.

Museum BroekerVeiling

Het is ook de reden waarom de regio de oudste veiling ter wereld kent. De BroekerVeiling zag het licht in 1887. Voor die tijd verkochten de tuinders zelf hun groenten. Schippers, handelaren en tuinders spraken onderling hun prijzen af. Maar dat onderhandelen kostte veel tijd en voor tuinders was het risico groot dat ze niet het eerlijke bedrag ontvingen. Verkoop via de veiling bood uitkomst. Het huidige veilinggebouw, dat stamt uit 1912, staat op houten palen in het water, zodat de tuinders met hun schuiten vol groenten door de afmijnzaal konden varen. Die historie is nog steeds te beleven in het Museum BroekerVeiling,

*Al generaties
lang groeit elk
kind hier op met
de geur van kool
in de neus.*

dat jaarlijks zo'n 50.000 bezoekers naar Langedijk trekt. Het thema 'Langedijk Koolstad' is daarom ook van toepassing op de Open Dag, die zuurkoolfabriek G. Kramer & Zonen B.V. en Museum BroekerVeiling samen op 29 augustus 2015 houden. Genodigden zijn dan welkom voor een rond-

leiding door de zuurkoolfabriek, gecombineerd met een bezoek aan de oudste doorvaarveiling ter wereld.

Koolsail

Het feestjaar van G. Kramer & Zonen B.V. valt ook samen met de vijfde editie van Koolsail, een vijfjaarlijks terugkerend, nautisch evenement dat teruggrijpt op de historie van de koolvaart. Van 23 t/m 27 april vinden bij het Havenplein in Broek op Langedijk

en in en rond het Museum Broeker-Veiling veel activiteiten plaats, waaronder doorvaarveilingen, shows van oude motoren, shows van historische klederdrachten en lezingen over het Geestmerambacht. In de haven komen zo'n 60 historische schepen te liggen. Ook tijdens dit evenement zal worden stilgestaan bij het jubileum van zuurkoolfabriek G. Kramer & Zonen B.V.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie

Voor meer informatie en beeldmateriaal kunt u contact opnemen met Gerrie Groot op 0226-312 426 of via gerrie.groot@gkz.nl.